

СВІТОВІ ЛІДЕРИ ПРИДІЛЯЮТЬ ВСЕ БІЛЬШЕ УВАГИ ПИТАННЯМ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ

У січні 2018 року відбувся щорічний Всесвітній економічний форум у Давосі. Про його ключові теми говоримо з Тетяною Тимочко, головою Всеукраїнської екологічної ліги.

Майже на кожній панелі Форуму, навіть коли говорили про економіку, найгостріші світові проблеми та обговорювали шляхи їх розв'язання, звучала тема захисту довкілля. З чим Ви це пов'язуєте?

Я пов'язую це з тим, що людство перетнуло вже ту межу, яка відділяла нас від безпечних перспектив. Наприкінці 2017 року відбулася визначна подія, яка, на жаль, в Україні в політичному бомонді пройшла практично не поміченою. Але в світі, зокрема і на Форумі у Давосі, її дуже широко обговорювали. Це доповідь Римського Клубу, яка була підготовлена до 50-річчя існування цієї потужної інтелектуальної організації.

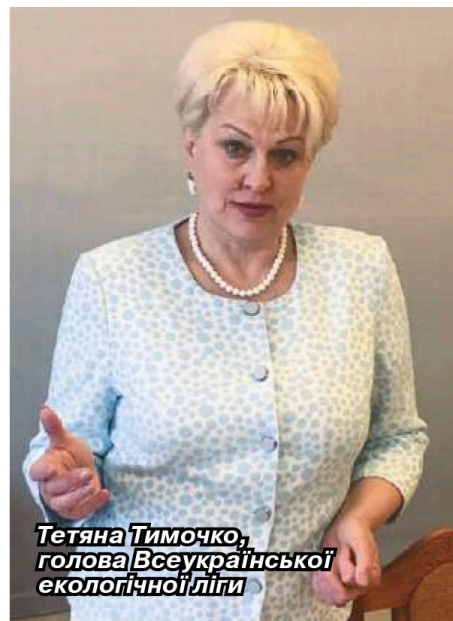
Неймовірно сильний дух цієї доповіді Римського Клубу, що оприлюднена в грудні, і січневий Давос – вони перегукуються. У світі на найвищих щаблях влади відбуваються зміни у свідомості керівників держав, представників бізнес-структур щодо меж зростання та загрози для подальшого існування планети Земля. Людство вже перетнуло межі, про які 50 років тому йшлося у доповіді Римського клубу.

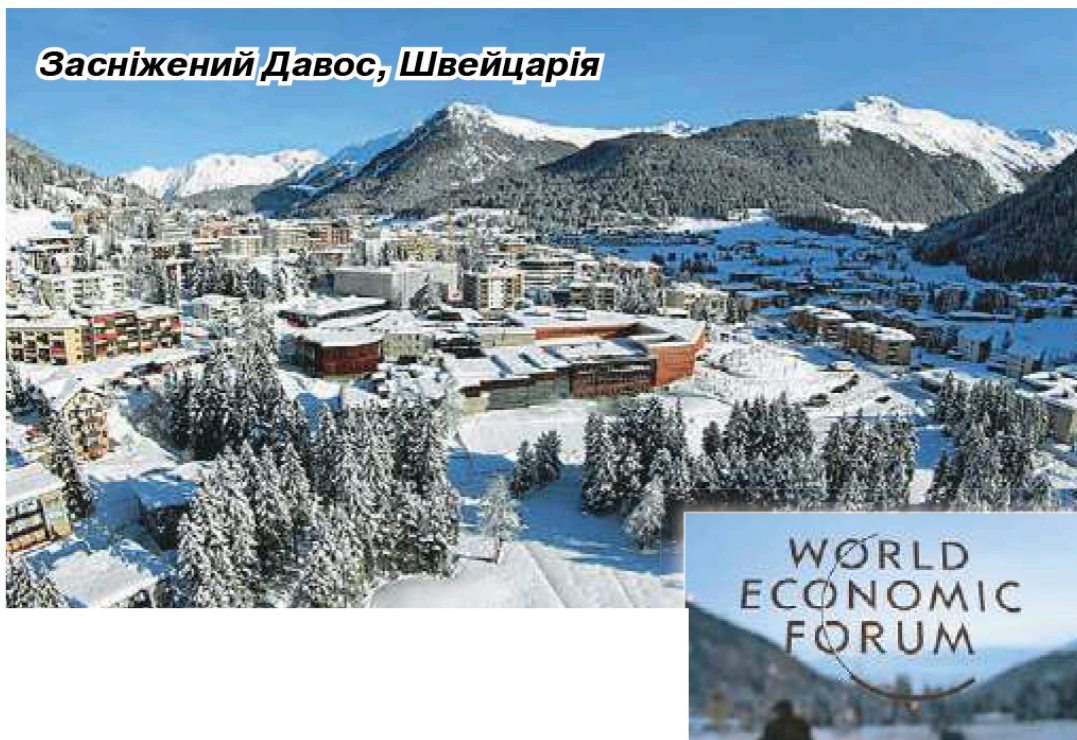
Саме тому, на моє переконання, питання економіки не увійшло до п'ятірки пріоритетів для розгляду на Форумі. І це вперше за всю історію Давоса!

Які саме ці питання?

Питання змін клімату, природних катастроф, бідності, переселенців та еміграції.

60 мільйонів переселенців у світі (до речі, з них 2 млн – це українці, які постраждали від агресії Росії), люди, які мігрують, змінюють місце проживання з різних причин, зокрема з причини зміни клімату. Гострі питання соціальної напруги, непорозуміння між державними інституціями та громадянським суспільством, актуальність гендерної рівності, необхідність інновацій і так званої «електронної» економіки.

Тобто Давос у 2018 році, продемонстрував нове розуміння світовими лідерами ключових завдань щодо довкілля. І мені насправді дуже прикро, що в Україні це нове «дихання», заклик – «Come On!», «давай рухайся», «змінюйся» – ми взагалі не відчуваємо в діяльності органів влади у галузі збереження природи.

Так багато приділили уваги, багато говорили... А реально щось роблять у світі?

Мене вразив виступ президент Франції Еммануеля Макрона. Я слухала цю людину (йшов паралельний переклад в новинах), потім читала текст промови і сприймала це як свіжий подих повітря. Людина говорить без традиційних штампів, про те, що він, як керівник країни запланував для конкретної роботи на захист природного середовища. ***Наприклад, передбачено, що у 2021 році Франція закриє всі теплові станції, що працюють на вугіллі.***

Президент Макрон навіть пожартував, що важко повірити в глобальне потепління, визиравши з вікна конференц-залу в Давосі, який був засипаний снігом. У січні від снігових заметів потерпала величезна кількість країн і мільйони людей. Він наголосив на величезних змінах в природних екосистемах, які призводять до кліматичних катаклізмів. Закликав до встановлення жорстких екологічних податків щодо викидів підприємств-забруднювачів.

Президент Франції, насправді, демонструє відповідальне ставлення не лише як особистості, а й керівника великої країни за стан довкілля.

Він говорив про Екологічний пакт, який має стати обов'язковим для виконання всіма країнами світу. З цієї промови стає зрозумілим зв'язок між позицією окремих країн і зобов'язаннями світової спільноти щодо виконання 17 глобальних цілей збалансованого розвитку до 2030 року.

Яким же чином економіка пов'язана з екологічними питаннями?

Якщо ми не зменшимо вплив на природне середовище, то як наслідок отримаємо економічні збитки, які підірвуть усю світову економіку. Ліквідація наслідків природних катаклізмів призводить до загибелі людей, до руйнації інфраструктури й помешкань, знищення родючих ґрунтів – усе це з часом доводиться відшкодовувати мільярдами, які дотепер було визначено нібито економічним зростанням.

На кожній сесії у Давосі, так чи інакше порушувалися питання довкілля. Якщо навіть ішлося про суто соціальні питання – переселенців, мігрантів, то однаково актуальною темою залишалась екологічна міграція. Несприятливі умови для проживання, або підвищення світової температури лише на 2 градуси (і це в Паризькій угоді було зафіксовано) призведе до підняття рівня світового океану і затоплення десятків острівних країн, де живуть мільйони людей. Усі ці питання абсолютно взаємопов'язані.

В Україні більшість політтехнологів, які готують партійні програми та політичних лідерів, заявляють, що екологічні пріоритети на 21-му місці в рейтингу, що українцям потрібні лише зарплати і пенсії. Насправді – ні! Бо живучи біля металургійного підприємства в місті Маріуполь, вони задихаються від отруйного смогу, а маленькі діти, які живуть в тому середовищі, апіорі не можуть бути здоровими. І значну частину заробітків і пенсій люди витрачають на ліки в аптеках. Така наша «економіка» й «екологія».

Чому українська політична еліта не в цьому екологічному тренді, в якому живе вся Європа і взагалі весь світ?

Я зроблю ліричний відступ.

29 січня відзначали сторіччя трагічних подій 1918 року в Україні і загибелі під Крутами юнаків, які не пошкодували власного життя заради незалежності України. Ці молоді люди не думали про те, що буде з ними. Вони кинулися захищати свою країну. Ось це була еліта! Почнімо ж називати елітою лише тих, хто дбає про Україну!

Натомість, державні керівники, зокрема й керівники Міністерства екології і природних ресурсів України, посадовий обов'язок яких передбачає вирішувати питання збереження природних екосистем, навіть не згадали про доповідь Римського Клубу, не висловили свого ставлення до порядку денного Форуму в Давосі і не проголосили принаймні якихось нових ідей. Ці люди думають не про природу, а про інтереси бізнесу. А от Еммануель Макрон не збирається танцювати під музику власників великих французьких ТЕЦ.

А проект Стратегії збалансованого розвитку України до 2030 року – документ, який є результатом інтелектуальних зусиль не десятка, а сотень українських експертів, учених, громадських активістів, і досі «блукає» владними коридорами в міністерствах і відомствах.

Але бізнесмени – це також люди, які живуть на нашій спільній планеті. Вони дихають тим самим повітрям (ну може трохи ліпшим, бо частіше бувають у швейцарських Альпах), п'ють воду (можливо трохи кращу), але загалом це не вирішує проблему. Хіба вони не розуміють, що так далі не можна?

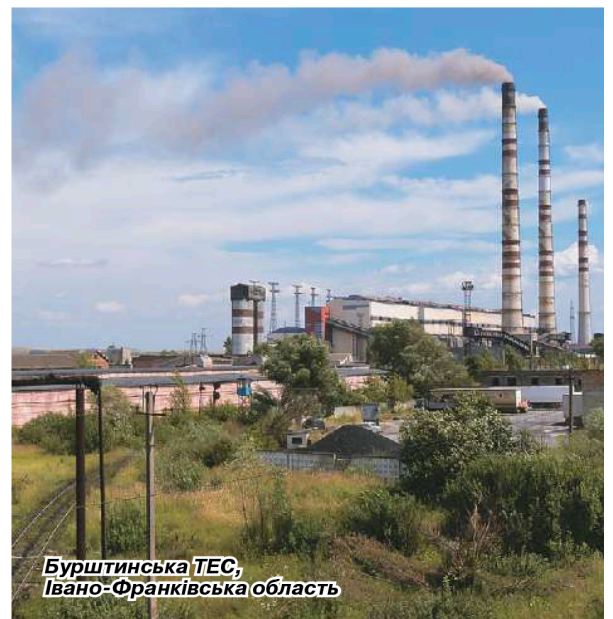
Бізнес у всьому світі однаковий – англійський бізнес чи український бізнес, є транснаціональні корпорації, які працюють по всьому світу. Але питання полягає в межах, які створює кожна держава для господарської діяльності. Наприклад, візьмемо фосфатні мийні засоби, якими ми користуємося щодня. Ми не раз говорили про шкоду від залишків фосфатних мийних засобів для водних ресурсів. При підвищенні температури влітку під впливом фосфатів швидко зростають водорості, потім вони відмирають, що спричинює отруєння водойм, гине риба. Я вже не кажу про каналізаційні і промислові скиди, засолені шахтні води, які мільйонами тонн без очищення потрапляють у наші річки. Розумієте, це відбувається повсякчас. І що наш уряд робить? Він це обмежує? Ні!

Міністерство екології продовжує видавати підприємствам дозволи на викиди, не перевіряючи, що ці підприємства зробили за попередній період для покращення стану довкілля... Ліцензії видаються неіснуючим фірмам, а потім ртутні лампи і пестициди знаходять біля помешкань людей, у ярах та прибережних смугах. Ще у 2015 році рішенням Кабінету Міністрів України виробники тари й упаковки були звільнені від сплати податку на перероблення відходів. І майже мільярд гривень кожного року не надходить ні в екологічний в бюджет, ні в загальнодержавний.

Натомість, у більшості країн світу заборонено використання фосфатних мийних засобів. Всеукраїнська екологічна ліга п'ять років поспіль подає через депутатів законопроект про заборону використання фосфатних мийних засобів та законопроект про обмеження використання поліетиленових пакетів. На жаль, ці законопроекти не знаходять підтримку в парламенті до цього часу. Тому що вплив транснаціональних корпорацій і їхня вага для нашого політикуму значно більша, ніж заклики до збереження довкілля.

Але хочеться і про позитив поговорити. Наразі спостерігаємо ситуацію, якої ще 5-7 років тому не можна було побачити: українські виробники почали виготовляти безфосфатні мийні засоби. Тобто попри рішення влади, давайте будемо чесними, виробники навіть самі намагаються бути у світовому екологічному тренді.

Звичайно, це є. Переорієнтація виробників пояснюється тим, що вони хочуть продавати власну продукцію не лише в Україні, але й в інших країнах. І це

Бурштинська ТЕС,
Івано-Франківська область

вплив світових тенденцій, спрямованих на збереження довкілля.

До 2020 року всі країни, і Україна зокрема, мають обмежити викиди з теплових станцій. У 2018 році в Європі закриваються теплові станції в чотири рази менші за потужністю, ніж Бурштинська ТЕС. В Україні вона спокійно працює, і її діяльність ніхто не обмежує.

А якщо громадські активісти починають піднімати питання щодо обмеження викидів забруднюючих речовин, їх починають звинувачувати, що «ти не патріот», «ти хочеш залишити Україну без тепла»...

А як же Франція, залишиться після 2021 року без тепла? Та ні! Президент Макрон на Форумі в Давосі у виступі оприлюднив плани щодо виділення 10 млн євро на розроблення новітніх підходів для вироблення чистої енергії. Я вже не кажу про Швецію, яка має зараз 37% в енергобалансі своєї країни від відновлювальної енергетики.

Ми теж балансуємо між минулим і майбутнім, тому що гроші в нашому бюджеті розплановано навпіл: на закупівлю вугілля і на розвиток новітніх технологій в енергетиці. Але не зважаючи ні на що нові технології розвиваються в Україні, так? Це сонячні електростанції, це вітрові електростанції...

Так, іде цей розвиток. Крім того, потужно розвивається біоенергетика. Україна, як провідний виробник сільськогосподарської продукції, має практично не обмежені можливості у виробництві енергії з відходів аграрного сектору.

Багато хто критикує «зелений тариф». В Україні він, здається, найвищий серед всіх країн Європи...

Свого часу, у 2010 році, за певних політичних обставин, цей «зелений тариф» дійсно було завищено. Але для того, щоб дати поштовх розвитку цьому сегменту енергетики, він і мав бути достатньо високим, оскільки капіталовкладення в розвиток сонячної та вітрової енергетики є достатньо високими. Потім, коли цієї енергії стане багато, то однозначно «зелений тариф» буде знижуватися: тут працює закон ринку – продукту багато, ціна знижується.

Але сьогодні нам потрібно зрозуміти: ми хочемо витратити гроші на лікування, щоб постійно підтримувати своє здоров'я, чи платити за дорожчу «зелену електроенергію», маючи водночас чисте повітря.

А який вибір зроблять українці? Як ви думаєте?

Багато людей можуть зараз зробити свій вибір на користь чистого повітря, хтось може цей вибір не зробити. І тут знову я повертаюся до Давосу і до доповіді Римського Клубу «Come on!», у якій йдеться про нову Просвіту, нові освітні підходи.

Зараз нинішні студенти вчаться за підручниками, які, в кращому разі, були написані 5 років, а деякі з них – 30 років тому. Я не говорю, що не потрібні базові знання. Але, безперечно, потрібно змінити зміст освіти в

Україні! Нинішні школярі і студенти через 20 років будуть керівниками підприємств, установ, президентами, міністрами й депутатами. Саме вони будуть ухвалювати рішення для громад і всієї країни.

Тому вважаю, нам необхідно вчити фахівців різних галузей економіки й суспільного життя на засадах збалансованого розвитку, який поєднує економічну, екологічну та соціальну складові. Ми всі маємо зрозуміти, що наші потреби, наше споживання вже перевищили можливості природних екосистем і всієї планети. Екологічний слід людства є занадто важким для природи.

Комунальна катастрофа в м. Прилуки,
Чернігівська область

Нещодавно маленьке містечко Прилуки потерпало від комунальної катастрофи – забруднені каналізаційні стоки заповнили долину річки, поля людей. Кілька днів місто було абсолютно без водопостачання! Але наслідки цієї аварії ми побачимо навесні, коли зійде сніг, і

разом з ним забруднення потрапить у водоносні горизонти.

А що керівники столиці України (з її величезним бюджетом) думають про проблеми функціонування Бортницької станції аерації? Щось говорили про японців, якусь реконструкцію, проте все завмерло. І лише запах і забруднені скиди у Дніпро нам нагадують, що цей екологічно небезпечний об'єкт існує.

Я переконана, ми маємо думати про природу, про можливості природного середовища не тоді, коли відбувається аварія, повінь, чи розривається колектор. Ми маємо планувати свою діяльність так, щоб вона сприяла відновленню природного середовища, збереженню біорізноманіття, ощадливому використанню природних ресурсів.

Інтерв'ю записав В. Поліщук